

ÖZEL YETENEKLİLERE YARATICI DÜŞÜNME EĞİTİMİ

(Ders Rehberi)

Dr. Mustafa Serdar KÖKSAL

Hacettepe Üniversitesi

Eğitim Fakültesi

Özel Eğitim Bölümü

Özel Yeteneklilerin Eğitimi Anabilim Dalı

Şubat-2019

Dersin Tanımı

Yaratıcı düşünme becerileri yeni ve farklı olanı üretme ve geliştirme için temel olan yeterlilikleri içermektedir. Bilişsel işlevleri akranlarına göre daha iyi olan özel yetenekli bireylerin yaratıcı düşünme becerilerinin de buna paralel şekilde desteklenmesi gerekmektedir. Bu süreçte, özel yetenekli bireylerin yaratıcı düşünme becerilerinin desteklenmesi için yapılacak farklılaşmaların bu bireylerin özel eğitim ihtiyaçları doğrultusunda yapılması ayrı bir önem arz etmektedir. Bu ders esnasında yaratıcı düşünme becerilerinin değerlendirilmesi, desteklenmesi ve izlenmesine yönelik temel becerilerle ilgili yeterlilikler kazanılacaktır.

Bu derste lisans öğrencilerinin;

*Yaratıcılık tanımlarının ve kuramlarının neler olduğunu bilmeleri,

*Yaratıcılık mitleri, yaratıcılık tanımları, yaratıcılık tipleri ve derecelerinin farkında olmaları,

*Yaratıcılık ve zekâ arasındaki farkları ayırt etmeleri,

*Yaratıcılığın gelişimi, Yaratıcı kişilerin bilişsel ve kişilik özellikleri, yaratıcılığı engelleyen etkenler, çocuklarda yaratıcılığın gelişimi hakkında bir anlayış geliştirmeleri,

*Yaratıcılığın geliştirilmesine yönelik yaklaşımları ve yaratıcı düşünme tekniklerini kullanmaları,

*Yaratıcılığı geliştiren bilişsel, duygusal, tutumsal ögelere ilişki eğitsel deneyimleri, kişilerarası etkileşim çalışmalarını ve çevresel boyutları düzenlemeleri hedeflenmiştir.

Ders İçin Ön-yeterlilikler:

Öğretim İlke ve Yöntemleri dersini almış olmak.

Dersin Sorumlusu: Dr. Mustafa Serdar KÖKSAL

Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Özel Eğitim Bölümü

Tel: 0312 780 72 58

e-mail: serdar.koksal@hacettepe.edu.tr

Ders Günü ve Saati: Çarşamba 15:00-16:45

Dersin Yeri: Hacettepe Üniversitesi, Yıldız Amfi

Dersin Notlandırma Sistemi:

Yöntem Teknik Uygulama .....%35

Haftalık Kısa Cevaplı Sınavlar (8) .....%20

Vize Sınavı.....%20

Final Sınavı.....%25

Ders İçeriđi:

Haftalar	İçerik
I.Hafta	Dersin Tanıtılması ve Ders Rehberinin Sunulması, Ön-bilgilerin Değerlendirilmesi
II.Hafta	Yaratıcılık tanımları ve yaratıcılık mitleri
III.Hafta	Yaratıcı kişilerin özellikleri ve ürünleri
IV.Hafta	Yaratıcılık kuramları
V.Hafta	Zekâ ve yaratıcılık
VI.Hafta	Çocuklarda yaratıcılığın gelişimi
VII.Hafta	Yaratıcılığı engelleyen etmenler
VIII.Hafta	Yaratıcılığın Ölçülmesi ve Değerlendirilmesi
IX. Hafta	VİZE
X.Hafta	Beyin fırtınası ve Tersine beyin fırtınası
XI.Hafta	TRİZ ve SCAMPER teknikleri
XII.Hafta	Nitelik Sıralama ve Sinektik
XIII.Hafta	Yaratıcı Problem Çözme ve Yaratıcı Zıt Düşünme (YAZID)
XIV.Hafta	FİNAL ve Dönem Projesi Teslimi

Dönem Projesinin Tanımı:

Bu projede bir öğretim yöntem ya da tekniği ele alınacaktır. Bu yöntem ya da tekniği uygulamayı içeren bir görüntü kaydı oluşturulup, kayıt öncesi, süreci ve sonrası hakkında bir rapor hazırlanacaktır. Raporun hazırlanmasında kullanılacak yazım formatı aşağıda sunulmaktadır.

- Raporu, Word dosyası olarak hazırlanmalıdır,
- Sayfa yapısı, üst ve alt kenardan 3, soldan 2,5 ve sağdan 3,5 boşluk bırakarak yapılandırılmalı,
- Rapor başlığı 14 punto, kalın ve ortalanmış olarak yazılmalı,
- Raporla ilgili metin 12 punto büyüklüğünde, iki yana yaslı olarak yazılmalıdır,
- Raporda kullanılacak diğer alt başlıklar 12 punto, kalın ve sola yaslı olarak hazırlanmalıdır,
- Rapor hazırlanırken kullanılan tüm kaynaklar Referanslar bölümünde APA (6. Basım) stile uygun olarak belirtilmelidir.

Dönem Projesi İçin Önerilen Kaynaklar:

Eker A (2013) Yaratıcı Zıt Düşünme (YAZID) Tekniğinin 6.,7. ve 8. Sınıf Öğrencilerine Yönelik Düşünce Eğitimi Dersindeki Sosyal Geçerliliğinin Araştırılması. *Yüksek Lisans Tezi*, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Özel Eğitim Ana Bilim Dalı, Eskişehir.

Akkanat Ç (2012) İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Bilimsel Yaratıcılık Düzeylerinin İncelenmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.

Aktan Z D (2015) *Okul Öncesi Eğitimde Yaratıcılık ve Geliştirilmesi*. 1. Baskı, ISBN: 978-605-4757-70-1, Eğiten Kitap, Ankara.

Etik Kuralları:

Bu ders süresince yapılacak tüm çalışmalarınızda, kullanılan kaynaklara, kaynakça ve metin içinde yer vermelisiniz. Kullandığınız kaynaklardan birebir kopyalama, kaynak göstermeden kullanma ya da bir veri olmadığı halde varmış gibi davranıp, sonuç sunma gibi tüm etik ihlallerinden bireysel olarak sorumlusunuz. Bu tür eylem ve etkinlikte bulunan kişiler, etik ihlalinin derecesine göre tepki göreceklerdir. Etik kurallar ve ihlallerle ilgili aşağıdaki linkleri okumalısınız.

1. <https://www.ucl.ac.uk/students/policies/conduct/ethical-principles>

2. <https://www.jstor.org/stable/pdf/29775057.pdf>

İlgili Okumalar:

Haftalar	Kaynaklar
I.Hafta	-----
II.Hafta	Sak, U. (2014).Yaratıcılık: Gelişimi ve Geliştirilmesi, Vize Yayıncılık, Ankara, Türkiye (SAYFA 5-25)
III.Hafta	Sak, U. (2014).Yaratıcılık: Gelişimi ve Geliştirilmesi, Vize Yayıncılık, Ankara, Türkiye (SAYFA 47-55) Tok, E., & Sevinç, M. (2012). Düşünme becerileri eğitiminin okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme becerilerine etkisi. <i>Eğitim ve Bilim</i> , 37(164), 204-222.
IV.Hafta	Sak, U. (2014).Yaratıcılık: Gelişimi ve Geliştirilmesi, Vize Yayıncılık, Ankara, Türkiye (SAYFA 25-41)
V.Hafta	Şahin, F. (2014). Yaratıcılık-zekâ ilişkisi: Yeni deliller. <i>İlköğretim Online</i> , 13(4), 1516-1530. Ogurlu, Ü. (2014). Çocuklarda zekâ ve yaratıcılık ilişkisi. <i>Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi</i> , 11(27),337-348. Samurçay, N. (1983) Zekâ ve Yaratıcılık. <i>Eğitim ve Bilim</i> , 8 (45), 4-12.
VI.Hafta	Sak, U. (2014).Yaratıcılık: Gelişimi ve Geliştirilmesi, Vize Yayıncılık, Ankara, Türkiye (SAYFA 65-75).

VII.Hafta	Sak, U. (2014).Yaraticılık: Gelişimi ve Geliştirilmesi, Vize Yayıncılık, Ankara, Türkiye (SAYFA 55-65).
VIII.Hafta	Şahin, F. (2016). Kaufman alanları yaratıcılık ölçeği'nin Türkçeye uyarlanması ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi. <i>İlköğretim Online</i> , 15(3),855-867. Öz-Aydın, S., & Ayverdi, L. (2014). BİLSEM'e kayıtlı olan ve olmayan öğrencilerin çevre sorununa çözüm önerilerinin bilimsel yaratıcılık açısından karşılaştırılması. <i>Journal of Turkish Science Education</i> , 11(1), 25-41. Denktaş-Canel, N. (1993). Ortaokul seviyesindeki ergenlerin denetim odağı özelliklerinin yaratıcı düşünceye etkisi, Marmara üniversitesi, Eğitimde Psikolojik Hizmetler ABD. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
IX. Hafta	VİZE
X.Hafta	Şahin, Ç. (2005). Aktif öğretim yöntemlerinden beyin fırtınası yöntemi ve uygulaması. <i>Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi</i> , 14(1), 441-450. Karataş, S., Akçayır, G., & Gün, E. T. (2016). Yaratıcı düşünme becerisinin geliştirilmesinde ters beyin fırtınası tekniğinin etkililiği üzerine nitel çalışma. <i>Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama</i> , 6(1), 42-58. Taşkın, Ö. ve Koray, Ö. (2006). (Ed). <i>Fen ve Teknoloji Öğretimi</i> , Lisans Yayıncılık, Ankara (SAYFA 188-193)
XI.Hafta	Sak, U. (2014).Yaraticılık: Gelişimi ve Geliştirilmesi, Vize Yayıncılık, Ankara, Türkiye (SAYFA 125-161)
XII.Hafta	Sak, U. (2014).Yaraticılık: Gelişimi ve Geliştirilmesi, Vize Yayıncılık, Ankara, Türkiye (SAYFA 161-169; SAYFA 109-125) Taşkın, Ö. ve Koray, Ö. (2006). (Ed). <i>Fen ve Teknoloji Öğretimi</i> , Lisans Yayıncılık, Ankara (Sayfa 188-193)
XIII.Hafta	Sak, U. (2014).Yaraticılık: Gelişimi ve Geliştirilmesi, Vize Yayıncılık, Ankara, Türkiye (SAYFA 169-205) Karaca, T. (2017). Fen öğretiminde yaratıcı zıt düşünme (YAZID) tekniğinin kullanılmasının ortaokul 7. Sınıf öğrencilerinin yaratıcılık ve problem çözme becerileri üzerine etkisi, Bülent Ecevit Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Zonguldak, Türkiye.
XIV.Hafta	FİNAL ve Dönem Projesi Teslimi

Ek Kaynaklar:

Doğan N (2007) Yaratıcı Düşünme ve Yaratıcılık. *Eğitimde Yeni Yönelimler*, Doğan Ö. (Ed.), 3.Baskı, ISBN: 975-8792-68-74-1, PegemA Yayınları, Ankara, 167-198.

Sungur N (1997) *Yaratıcı Düşünce*. İkinci Baskı, ISBN: 975-503-060-3, Evrim Yayınevi, İstanbul.

- Sonmaz S** (2002) Problem Çözme Becerisi ile Yaratıcılık ve Zekâ Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Öncü T** (1989) Torrance Yaratıcı Düşünme Testleri ile Wartegg Biedma Kişilik Testi Aracılığıyla 7-11 Yaş Çocuklarının Yaratıcılığı ve Kişilik Yapıları Arasındaki İlişki. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Öncü T** (2003) Torrance Yaratıcı Düşünme Testleri-Şekil Testi Aracılığıyla 12-14 Yaşları Arasındaki Çocukların Yaratıcılık Düzeylerinin Yaş ve Cinsiyete Göre Karşılaştırılması. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 43 (1), 221-237.
- Kurtuluş N** (2012) Yaratıcı Düşünmeye Dayalı Öğretim Uygulamalarının Bilimsel Yaratıcılık, Bilimsel Süreç Becerileri ve Akademik Başarıya Etkisi. *Yüksek Lisans Tezi*, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı, Fen Bilgisi Eğitimi Bilim Dalı, Trabzon.
- Koray Ö** (2005) Altı Düşünme Şapkası ve Nitelik Sıralama Tekniklerinin Fen Derslerinde Uygulanmasına Yönelik Öğrenci Görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 43,379-400.